

Alexandra Surá, Porodnictví doby pobělohorské. Infanticidium, Praha 2015, disertace

posudek oponenta

Někdy se zdá, že některé věci jsou samozřejmé, a to i ve vědeckém provozu. Bližší pohled pak ovšem může odhalit, že každodenní realita bývá docela odlišná. Mám tím na mysli po dlouhé desetiletí adorovaný požadavek interdisciplinarity. Jistě, teoreticky lze postulovat leccos, ale praktické provedení nejednou naráží na řadu překážek jak objektivního, tak subjektivního charakteru. V tomto kontextu je nepochybně zajímavá a současně důležitá interdisciplinarita mezi dějinami lékařství a obecnou historií. Na jedné straně se řada historiků pokoušela tu s větším, tu s menším zdarem proniknout na pole medicíny a odhadnout, jaké měly ty které významné osobnosti choroby či zdravotní obtíže. Na druhé straně ovšem také zaznamenávám historické přesahy lékařů a antropologů (za všechny E. Vlček). Jedná se tu o velmi zajímavé minulé skutečnosti, které je jen nesnadné uchopit s odstupem nejednou mnoha století. Důvod je velmi prostý. Historické zprávy, které jsou k dispozici jednak pro „nemoci mocných“, jednak pro řadu prostých osob, které se staly obětí násilí či zločinu, případně jeho přímými vykonavateli, jsou nejednou velmi lapidární, jednoduché, nekonkrétní. A z toho se dá často jen velice obtížně usuzovat na další skutečnosti, které by svým charakterem náležely do sféry medicíny, či historické medicíny. To vše jsou okolnosti, které mě napadaly, když jsem byl požádán, abych oponoval disertaci Alexandry Suré. A protože mě naznačené interdisciplinární dotýkání obou oborů dlouhodobě zajímá, ujal jsem se této práce rád.

Musím konstatovat, že pustit se bez dlouhodobého historického školení na poli raně novověké kriminalistiky/kriminologie do archivního materiálu si nepochybně vyžaduje kus odvahy. Ono se totiž jedná vesměs o rukopisné texty, nejednou velmi špatně čitelné; texty psané česky, německy, zřídka i latinsky. Dokumentace bývá nejednou mezerovitá, například bez rozsudků. Dešifrování textů, nejen s ohledem na jejich (ne)rozumitelnost, je pro člověka 21. století práce velice nejednoznačná. Za takových podmínek analyzovat důležitý zločin infanticidia – a analyzovat jej pro potřeby studia „historického porodnictví“ – je velmi, velmi obtížné.

Pokud A. Surá takovou cestu podnikla, je třeba autorce vyslovit velké uznání. Jistě by nebylo těžké analyzovat detailně její text, porovnat jej s originálními archiváliemi a hledat různé poklesky. Ale já touto cestou nechci jít. Uvědomuji si, že dešifrování barokních textů zejména s lékařským obsahem je samo o sobě neobyčejně náročné. Chci vyzdvihnout, že technická stránka (např. archivní signatury) je zpracována velmi přesně, a to plně v souladu s historickými standardy.

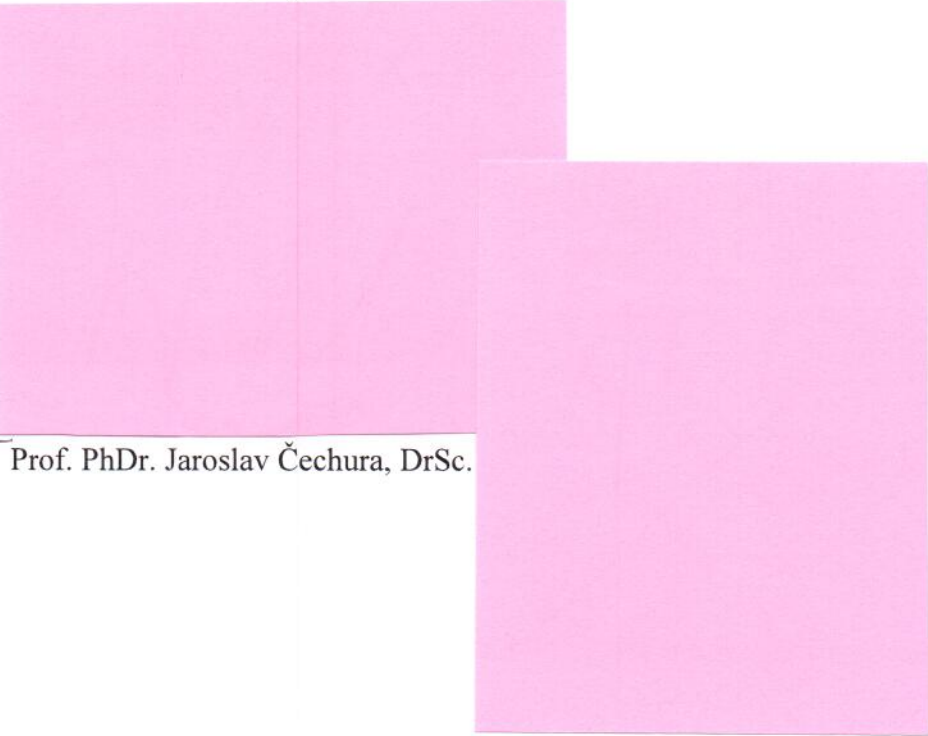
Vlastní disertace má jasnou a přehlednou strukturu, od obecných charakteristik směřuje ke konkrétnímu tématu infanticidia. Pro historika jsou tu nesporně důležité pasáže o „důvodech, které vedly ženu ke spáchání vraždy novorozence“ (s. 110 sq.) stejně jako otázka „abortů“. Již v druhé polovině 17. a 18. století byla např. otázka abortu součástí výslechu, které se

týkaly sexuálních deliktů. Tyto otázky nebyly nazírány jen z hlediska křesťanské morálky, ale také z pohledu soudobého populacionismu. Na druhé straně soudobé praktiky jak ochrany před otěhotněním, tak vyhnáním „neřádně nabytého plodu“ byly dost rozšířené (Čechura, Sex v době temna, s. 253sq.). K tématu patří i důležitá německá monografie: Otto Ulbricht, Kindmord und Aufklärung in Deutschland, München 1990.

Celkově považuji disertaci A. Suré za zdařilý pokus o komplexnější interpretaci řady aspektů spojených s vraždou novorozence v raném novověku, zejména v 17.–18. století.

Disertaci doporučuji k obhajobě.

4. září 2015

Prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.